

М. Д. Корінько,
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ

Управлінський облік на підприємстві визначається як система, яка забезпечує формування, обробку та підготовку інформаційного забезпечення управління його діяльністю у процесі розробки проектів та прийняття управлінських рішень керівництвом суб'єкта господарювання.

Отже, потреба в організації управлінського обліку на підприємстві визначається необхідністю формування інформації про внутрішні господарські операції та факти господарського життя у процесі підприємницької діяльності для забезпечення нею менеджерів різних рівнів управління суб'єкта господарювання, прийняття ними ефективних управлінських рішень для досягнення поставлених перед підрозділами та підприємством в цілому завдань. Управлінський облік, визначений як складова інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства, має завдання:

- обліку витрат на виготовлення продукції,
- розрахунку собівартості готової продукції та незавершеного виробництва,
- визначення повної собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг),
- обліку витрат центрів відповідальності (підрозділів підприємства),
- визначення результатів діяльності центрів відповідальності та суб'єкта господарювання.

Саме облік витрат виробництва та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), калькулювання собівартості виробленої та реалізованої продукції і відносять до предмету системи управлінського обліку на підприємстві.

Організація системи управлінського обліку на підприємстві, маючи за мету забезпечення всіх рівнів управління необхідною інформацією з метою використання для розробки варіантів та прийняття управлінських рішень, базується на дотриманні загальних принципів, зокрема:

- методологічного плюралізму – використання та поєднання методологічних прийомів в організації управлінського обліку різних дисциплін для забезпечення ефективності функціонування самої системи управлінського обліку;
- зорієнтованості на досягнення цілей суб'єкта господарювання – інформація сформована в системі управлінського обліку повинна забезпечувати обґрунтування ефективних управлінських рішень, які забезпечать досягнення цілей підприємства;
- результативності – витрати на організацію та функціонування системи управлінського обліку повинні забезпечувати формування такої релевантної інформації, використання якої надає можливість розробки варіантів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що забезпечує ефективний результат від використання сформованої системи управлінського обліку;
- відповідальності – кожний працівник відповідає за повноту, достовірність, об'єктивність та своєчасність надання інформації, сформованої ним в системі управлінського обліку, відповідно до його посадових обов'язків та наділених йому прав, що забезпечують виконання таких обов'язків;
- комплексності – вищий управлінський персонал забезпечує таку організацію управлінського обліку, яка надає можливість мати комплексну системну інформацію про господарську діяльність (факти господарського життя та господарські операції), що здійснюється у зовнішньому та внутрішньому середовищі суб'єкта господарювання з використанням комплексних показників (кількісних та якісних характеристик) для оцінки результатів;
- різних методів калькулювання собівартості продукції для різних цілей – ґрунтується на застосуванні різноманітних методів обліку та калькулювання собівартості продукції для забезпечення формування інформації про витрати для різних цілей у процесі формування проектів та прийняття управлінських рішень;
- економічності – витрати на організацію та функціонування системи управлінського обліку не повинні перевищувати отриману вигоду від використання результатів її функціонування.

У процесі побудови управлінського обліку враховують специфіку діяльності підприємства з урахуванням особливостей за наступними принципами:

- 1) безперервність діяльності суб'єкта господарювання;
- 2) використання єдиного підходу до формування одиниць виміру у системах планування та обліку виробництва і реалізації продукції;
- 3) оцінювання результатів діяльності центрів відповідальності (структурних підрозділів);
- 4) принцип релевантності та можливості подальшого використання інформації;
- 5) принцип повноти і аполітичності інформації;
- 6) принцип періодичності;
- 7) принцип бюджетного методу управління.

Керівництво підприємств має право самостійно визначати межі та форми управлінського обліку. Тому управлінський облік, як підсистема бухгалтерського обліку сформувала окремий інтерес науковців та практиків. Поширеною є пропозиція підходу до організації аналітичного і виробничого обліку, який застосовується на переважній більшості значних за обсягами діяльності виробничих підприємств. Цей підхід будується на існуючій в Україні нормативно-правовій базі.

Завдання організації управлінського обліку визначаються, виходячи із:

1. мети організації бухгалтерського обліку як системи формування інформації для цілей управління;
2. потреб користувачів оперативної інформації, яка формується у підсистемі бухгалтерського обліку – управлінському обліку.

Вирішення завдань організації управлінського обліку передбачає:

- вибір методики ведення управлінського обліку;
- вибір технології і техніки ведення управлінського обліку;
- підбір персоналу для ведення управлінського обліку та забезпечення їх роботи.

Виконання завдань організації управлінського обліку з урахуванням особливостей стосовно технології та організації діяльності підприємства забезпечує:

- своєчасне, достовірне, повне та безперервне формування інформації про факти господарського життя та всі господарські операції, здійснені у процесі підприємницької діяльності;
- обробку отриманих даних з використанням визначених процедур, прийомів і способів для формування та інтерпретації оперативної вихідної інформації;
- складання на основі отриманого масиву інформаційних даних звітів керівників центрів відповідальності;

– використання даних зафіксованих у первинних документах, облікових регістрах, фінансовій, податковій та інших видах звітності, своєчасне її надання визначеним користувачам з урахуванням принципів конфіденційності.

Організаційні складові управлінського обліку регулюються на рівні підприємств з урахуванням рекомендацій Міжнародної федерації бухгалтерів, професійних організацій бухгалтерів окремих країн або без врахування таких, базуючись на власних знаннях, вміннях та навиках.

Чітке регулювання, заснованими або вищим управлінським персоналом підприємства, організації управлінського обліку з урахуванням національних особливостей функціонування економіки дисциплінує та забезпечує ефективну його організацію і ведення.

Формування облікової інформації має такі стадії:

- збір,
- реєстрація первинних даних,
- передача первинних даних до обчислювальних центрів або апарату управління для їх обробки та інтерпретації з метою забезпечення доступності та розуміння в оперативному управлінні,
- накопичення і групування даних відповідно до визначених напрямів на основі встановлених принципів,
- обробка зведеної інформації та здійснення розрахунків, що використовуються в аналітичному і синтетичному обліку, складання внутрішньої та зовнішньої звітності.

Висновки. Система управлінського обліку використовує та опрацьовує первинну інформацію. Управлінський персонал, який наділений правом прийняття управлінських рішень не завжди має достатній рівень знань стосовно формування інформації в обліку, тому частина первинної інформації не задовольняє їх запити, що зумовлює потребу у здійсненні узагальнення та інтерпретація такої інформації.

Список використаних джерел:

1. Нападowska Л.В. Управлінський облік: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450 с.